

Programación de Cine e Música: Relacións Interlingüísticas.

Índice

1.	Introducción	3
1.1	Marco Legal	3
1.2	Características do centro.....	4
1.3	Características do alumnado	5
2.	Obxectivos xerais das ensinanzas musicais	7
2.1	Grao Profesional	7
3.	Obxectivos específicos das ensinanzas musicais	8
4.	Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Cine e Música: Relacións Interlingüísticas	9
4.1	Grao profesional da materia de Cine e música relacións interlingüísticas... ..	9
5.	Metodoloxía	9
5.1	Principios metodolóxicos xerais.....	9
5.2	Métodos didácticos.....	10
6.	Atención á diversidade	11
7.	Temas transversais	12
7.1	Educación en valores	12
7.2	Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC´s) ...	13
8.	Actividades culturais e de promoción das ensinanzas	14
8.1	Actos institucionais	14
8.2	Cursos e clases maxistras	15
8.3	Audicións.....	15
8.4	Outros	15
8.5	Actividades complementarias	15
8.6	Actividades extraescolares	15
9.	Secuenciación por cursos	16
9.1	Curso: 6º de grao profesional	16
9.1.1	Obxectivos	16
9.1.2	Contidos.....	17
9.1.3	Medidas de recuperación	25
9.1.4	Recursos didácticos.....	25
9.1.5	Recursos materiais	27
10.	Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica	28
11.	Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento	29
12.	ANEXOS	30

1. Introducción

Xustificación e descrición da materia Optativa.

A pesar de existir unha ampla bibliografía en castelán en torno a linguaxe cinematográfica, bótanse de menos estudos que relacionen con detalle os distintos conceptos fílmicos ca banda sonora musical dunha película. Nesta materia se analizarán as relacións que se establecen entre a música dunha película e os elementos formais cinematográficos que a integran. É polo tanto, unha materia de análise interdisciplinar donde se estudarán as relacións entre os distintos elementos que componen a banda sonora musical (acordes, cadencias, progresións, ritmos, melodías, o silencio, etc.) e os distintos elementos cinematográficos (secuencias, planos, cortes, fundidos, etc.). Para cada concepto teórico se aportarán vídeos explicativos, exercicios e solucións aos mesmos. Tamén se proporcionará un modelo de análise da cadea fílmica dunha secuencia.

Enmarcada no derradeiro curso de grao profesional, **Cine e música: relacións interlingüísticas** busca, a través dunha da análise multidisciplinar tomar consciencia da relación oculta que se produce entre os elementos visuais que forman a película e os que integran a súa banda sonora musical.

A materia está aberta a todas as especialidades instrumentais. As sesións serán de unha hora semanal e o número mínimo de alumnos será preferiblemente de 5 por clase.

1.1 Marco Legal

Para a elaboración desta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes documentos legais, clasificados atendendo á súa data de publicación, de menor a maior antigüidade:

- **ORDE do 29 de setembro de 2015** pola que se convocan os premios extraordinarios nas ensinanzas artísticas profesionais nas modalidades de música, danza e de artes plásticas e deseño na Comunidade Autónoma de Galicia, correspondentes ao curso 2014/15. DOG do 6 de outubro de 2015.
- **DECRETO 229/2011**, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG 21 de decembro de 2011.
- **CIRCULAR 15/2011** da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos conservatorios elementais e profesionais de música e danza.
- **ORDE do 4 de agosto de 2011** pola que se desenvolve o Decreto 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento

Orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 18 de agosto de 2011.

- **DECRETO 223/2010**, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 19 de xaneiro de 2011.
- **ORDE do 28 de xullo de 2008**, pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas profesionais de música dispostas no Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 18 de agosto de 2008.
- **CIRCULAR 21/2008** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se regula a avaliación e cualificación dos alumnos e das alumnas que cursan as ensinanzas elementais de música e danza dispostas nos decretos 196/2007, do 20 de setembro e 198/2007, do 27 de setembro, polos que se establece a ordenación das ensinanzas de grao elemental de danza e de música, respectivamente.
- **ORDE do 8 de febreiro de 2008**, pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música que se establecen na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG do 26 de febreiro de 2008.
- **DECRETO 198/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música. DOG do 25 de outubro de 2007.
- **DECRETO 203/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 31 de outubro de 2007.
- **CIRCULAR 9/2007** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se ditan instrucións sobre o desenvolvemento das ensinanzas elementais e profesionais de música establecidas na Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

1.2 Características do centro

O Conservatorio Profesional de Música de Vigo é un centro público creado no ano 2003 despois da separación obrigatoria tal e como dispoñía a Lei Orgánica 1/1990 Xeral de Ordenación Educativa do Conservatorio Superior de Música de Vigo.

Sito na rúa Fotógrafo Felipe Prósperi s/n, entre a Avenida da Florida e Praza da Miñoa, o centro conta con instalacións axeitadas ás ensinanzas musicais, resultando un tanto escaso de espazos para a demanda que unha cidade como Vigo fai das ensinanzas musicais.

O centro sitúase na bisbarra de Vigo, zona amplamente industrializada. A actividade musical da zona xira en torno á existencia de un grande número de bandas populares e coros onde moitos/as alumnos/as reciben unha formación musical inicial. Existen tamén na zona un número importante de escolas de música públicas e privadas, e nos últimos anos tamén se crearon varias formacións do ámbito orquestral.

O propio Conservatorio e algunhas entidades privadas (bancos, fundacións, sociedade filarmónica, etc.) programan actividades musicais. A cidade carece de fonoteca pública e de biblioteca musical especializada (a excepción da do propio centro).

A maiores da actividade docente da ensinanza de música, no Centro realízanse diferentes actividades extraescolares e complementarias co obxectivo de completar a formación do alumnado: concertos, conferencias e cursos de especialización, e outros.

A ensinanza que se imparte no Conservatorio Profesional de Música de Vigo é a de música, regulada pola Lei 2/2006, do 3 de maio, de Educación e polo Real Decreto 1577/2006, do 22 de decembro polo que se fixan os aspectos básicos das ensinanzas profesionais de música, sendo na Comunidade Autónoma de Galicia os decretos polos que se regula o grao elemental e profesional o 198/2007, do 27 de setembro, e 203/2007, do 27 de setembro.

1.3 Características do alumnado

O centro conta cunha media de 640 alumnos e alumnas, variando a súa procedencia segundo a idade e o curso que realizan. Así, a maioría dos discentes do grao elemental pertencen á bisbarra de Vigo, agás algúns que veñen para cursar especialidades que non se imparten noutros conservatorios da provincia.

As principais motivacións para o estudo neste Centro son:

- A obtención dun título que lles abra saídas profesionais, e que posibilite a continuidade de estudos no grao superior de música.
- A calidade da ensinanza.
- A ubicación do Conservatorio.

As expectativas de futuro do alumnado varían segundo o grao no que se atopan: os/as alumnos/as de grao elemental teñen como principal obxectivo obter unha formación que lles permita gozar da música e poder continuar os seus estudos. O alumnado do grao profesional manifesta as súas preferencias por dedicarse á docencia e á práctica instrumental (orquestra, banda, coro, cámara, solista, etc.), e, se cadra, continuar os seus estudos nun Conservatorio Superior de Música.

No estudo individual do alumnado resalta o esforzo, a análise do repertorio e a comprensión do mesmo. Como gran problema sobresa a falta de tempo, especialmente no grao profesional, debido á gran cantidade de horas que o alumnado pasa no seu centro de ensinanza obrigatoria. Outros problemas son a falta de organización, de constancia e concentración no estudo.

O clima existente entre o alumnado e o profesorado do centro é óptimo, sendo este un dos valores máis apreciados por ambas partes.

É de destacar que as preferencias do alumnado no seu tempo de lecer, sigan relacionadas coa música, debido á importancia que dan á asistencia a concertos ou á escoita da mesma na casa. As outras afeccións do alumnado do Conservatorio Profesional de Música de Vigo son a lectura e os deportes.

Como conclusión, extraemos que ao ser este un centro de ensinanzas artísticas o grao de satisfacción do alumnado co centro é alto, por non ser obrigatorios os devanditos estudos.

2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais

2.1 Grao Profesional

O Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música, indica no artigo 2º que a súa finalidade é proporcionarlle ao alumnado unha formación artística de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais da música, ordenándose en catro funcións básicas: formativa, orientadora, profesionalizadora e preparatoria para estudos posteriores.

Esta finalidade acádase ao longo dos seis cursos dos que consta este grao coa consecución dos seguintes obxectivos que aparecen enumerados no artigo 3º do mesmo Decreto:

- a) Habituar a escoitar música e establecer un concepto estético que permita fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
- b) Desenvolver a sensibilidade artística e o criterio estético como fonte de formación e enriquecemento persoal.
- c) Analizar e valorar a calidade da música.
- d) Coñecer os valores da música e optar polos aspectos xurdidos dela máis axeitados para o desenvolvemento persoal.
- e) Participar en actividades de animación musical e cultural que permitan vivir a experiencia de transmitir o gozo da música.
- f) Coñecer e empregar con precisión o vocabulario específico relativo aos conceptos científicos da música.
- g) Coñecer e valorar o patrimonio musical como parte integrante do patrimonio histórico e cultural.
- h) Tomar conciencia da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- i) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais

A diferenza do Decreto 198/2007, que establece a ordenación do currículo das ensinanzas elementais, no Decreto 203/2007 de ordenación das ensinanzas profesionais recóllense no artigo 6º os obxectivos específicos destas, que serán desenvolvidos de xeito máis concreto no currículo de cada materia e que citaremos nos seguintes apartados deste mesmo punto.

Estes obxectivos específicos ou capacidades que deben ser adquiridos polo alumnado do grao profesional das ensinanzas de música son:

- a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.
- b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable do conxunto.
- e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.
- f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.
- g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.
- h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas exigencias das obras.
- i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.
- k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e das épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.
- l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Cine e Música: Relacións Interlingüísticas

4.1 Grao profesional da materia de Cine e música relacións interlingüísticas

En canto aos elementos curriculares do grao profesional que serviron de base para a elaboración desta programación, estes pódense consultar na **ORDE do 23 de setembro de 2008** pola que se determinan as materias optativas das ensinanzas profesionais de música establecidas polo Decreto 203/2007, do 27 de setembro.

5. Metodoloxía

5.1 Principios metodolóxicos xerais

Os principios que rixen a elaboración desta programación didáctica dotándoa de coherencia e sentido son:

- **Actividade:** O carácter instrumental da materia de técnicas de composición aplicadas á didáctica require da práctica, polo que o principio de que as cousas se aprenden facéndoas vai implícito na nosa ensinanza.
- **Autonomía:** Cada alumno/a será orientado para traballar de forma independente e a tomar decisións por si mesmo.
- **Creatividade:** Pedra angular desta materia, eixo central da mesma. Tratará de estimular o pensamento e a imaxinación, buscando conseguir que os nosos alumnos non repitan soamente o que decimos e pedimos.
- **Individualización:** A búsqueda dunha mirada persoal e un obxectivo troncal desta materia, para o que será tida en conta a dimensión persoal e afectivo social de cada alumno ou alumna.
- **Flexibilidade e diversidade de estratexias didácticas:** Co fin de conseguir os obxectivos propostos poderemos realizar as adecuacións que fosen precisas na temporalización dos contidos.
- **Convivencia:** A materia se traballa dun xeito individual e coletivo ó mesmo tempo. As propostas parten do individual para chegar ao grupo e seren modificadas e suxeridas nel. Por tanto, fomentárase en todo momento un clima de cordialidade e respecto entre o alumnado.
- **Significación:** Esta será unha das vías de motivación que empregaremos, presentando o que se aprende como algo que será útil noutras

situacións, que terá aplicación reais e visibilizando os resultados en propostas de concerto.

- **Interdisciplinarietà:** Buscaremos relacionar os contidos da nosa materia cos das outras materias do currículo que cursa o noso alumnado para dotalos dunha maior significación. Así mesmo traballaremos en tender pontes entre as distintas manifestacións artísticas, sexan pictóricas, literarias, dramáticas, do mundo da danza, expresión corporal, etc.

5.2 Métodos didácticos

Á hora de decidir os métodos didácticos para esta programación didáctica tiveronse en conta os seguintes enfoques:

- **Modelo constructivista:** Tomando como idea principal que o coñecemento é unha construción persoal na que o/a alumno/a elabora significados propios a partir duns coñecementos previos, a través dunha actividade intelectual e práctica.
- **Aprendizaxe significativa:** Este modelo de aprendizaxe está moi relacionado co constructivista, xa que a adquisición de coñecemento polo alumno realízase construíndo sobre os seus propios esquemas, sumando información sobre a que xa ten, que lle será útil para aplicar noutras situacións.

Para que esto se produza, debemos ter en conta ao longo de toda actividade:

- a) Que o alumnado teña unha boa actitude, algo que se consegue facéndolle ver que o que están a facer ten sentido, é dicir ten unha razón, unha finalidade, así como fomentando o bo clima de clase, a autoconfianza, etc.
- b) Que o que se ensine presente unha estrutura lóxica dentro da materia, enfocando o traballo de forma globalizadora.
- c) Que as novas aprendizaxes se relacionen cos coñecementos previos, é dicir, os contidos deben ter significatividade psicolóxica.
- d) Que sexan conscientes da importancia do estudo individual, fomentando o interese e o respecto polo hábito de estudo e ensinándolles a maneira de que ese tempo sexa eficiente.

6. Atención á diversidade

A diversidade constitúe un valor que enriquece e diversifica a realidade, esixindo no plano educativo unha maior atención por parte do profesorado.

É un feito que os alumnos que acceden a un conservatorio presentan diferenzas individuais e non todos os alumnos aprenden ao mesmo ritmo nin teñen as mesmas capacidades, polo que será labor do profesorado adecuar a práctica docente ás necesidades e características do alumnado.

Para dar resposta á diversidade, desde a clase de percusión teremos en conta as seguintes pautas:

- Traballar con materiais abertos e flexibles, que plantexen diversas estratexias para o logro dos coñecementos.
- Ter en conta as diferenzas individuais e de grupo que se detectan na avaliación inicial: os intereses dos nenos, o contacto que tiveron coas actividades, as destrezas adquiridas, etc.
- Buscar orientación externa, de ser necesario, co propio centro como mediador.
- Respetar o ritmo de aprendizaxe de cada alumno.
- Diversificar as actividades para lograr os obxectivos.
- Plantexar actividades de diferente dificultade e integrar aos alumnos na máis apropiada ao seu nivel.
- Fomentar a pedagogía do éxito, é dicir, valorar os pequenos logros de cada un e considerar positivamente o seu proceso de aprendizaxe.
- Potenciar o traballo das actitudes para lograr o respecto de todos

A atención á diversidade constitúe un indicador moi positivo da saúde do noso sistema educativo, xa que un sistema que tamén intenta dar resposta a todos eses nenos e nenas con deficiencias a nivel persoal e con características cognoscitivas por encima da media, é un sistema educativo cercano ás necesidades reais do educando. Neste sentido a nosa programación didáctica intentará establecer os instrumentos necesarios, en consonancia cos outros documentos do centro, para lograr unha educación musical comprensiva e de calidade.

7. Temas transversais

A nosa materia tamén trata esta serie de elementos transversais que son abordados desde cada unha das diferentes asignaturas que comprenden o currículo das ensinanzas de réxime especial de música, e que nos dan a oportunidade de reflexionar sobre a dimensión máis persoal da educación.

7.1 Educación en valores

Á hora de abordar a educación en valores seguiranse as seguintes consignas:

- A **educación ambiental** tratarémola a través do coidado pola produción excesiva de sons por parte do alumnado, a concienciación sobre contaminación acústica, e a través da importancia que se lle debe de dar ao silencio como marco de calquera actividade musical.
- En canto á **educación para a saúde**, abordarémola a través da práctica corporal, aprendendo a apreciar e valorar o propio corpo e as súas posibilidades de movemento, tendo en conta e incidindo sobre a educación postural e a adquisición dun correcto tono muscular. Ademáis, a música, polos seus compoñentes afectivos, fisiolóxicos e intelectuais, tamén incide de forma positiva no equilibrio persoal e anímico das persoas.
- No referente á **educación para a igualdade de sexos**, partiremos de que a música non está relacionada co sexo do alumnado, e de que toda actividade musical en grupo partirá do principio de integración, de colaboración e de respecto mutuo entre os integrantes da clase independentemente do sexo ao que pertencen.
- A **educación para a paz e a tolerancia** traballarase a partir de pezas doutras culturas e das relacións que se establezan coas persoas da contorna.
- A **educación para o lecer** traballarase a partir do concepto productivo do ocio, a través da asistencia a concertos, audicións, recitais e outras actividades culturais, ademáis de fomentar a escoita de música e a lectura de libros relacionados co traballado en clase.
- En canto á **educación do consumidor** trataremos que o alumnado adquira unha actitude crítica ante o fenómeno musical, axudándolles a forxar un criterio á hora de decantarse por diferentes versións, e propiciando dese modo un aumento da súa capacidade de elección á hora de consumir música.
- Para rematar, a **educación moral e cívica** abordarémola ao ter presente o respecto ás normas e a necesidade da súa existencia como poden ser á hora de tocar en grupo: a entrada simultánea, o mantemento do plano sonoro adecuado, a actitude de escoita e respecto aos

demáis... Todas estas normas estarían referidas aos compañeiros, ao material da aula, ao profesor, etc.

7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

Hoxe en día é difícil pensar nun modelo pedagóxico que non se complemente cos recursos tecnolóxicos, permitindo unha formación máis completa e posibilitando unha renovación na pedagogía e na didáctica. A educación ten que avanzar ao paso da sociedade co fin de enriquecerse mutuamente.

O alumnado utilizará editores de partituras para a elaboración dos exercicios

Poderase traballar con imaxe e son en calquera dos soportes de video, multimedia, smartphones.

8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

Dentro da Sección II do Proxecto Educativo de Centro do noso conservatorio, referente ás normas de organización e funcionamento, e concretamente no título cuarto do capítulo 4, establécese que estas actividades se poderán clasificar en actos institucionais, cursos e clases maxistras, audicións e outros.

O alumnado de Percusión terá o dereito de asistir, aínda que non a obriga, ás actividades culturais e de promoción das ensinanzas que se organicen dende o Departamento de Percusión, agás nas audicións, onde si deberán participar.

A organización de todas as actividades extraordinarias e complementarias do conservatorio correspóndenlle, como norma xeral, ao Equipo de Actividades Culturais e á Vicedirección como coordinadora do dito equipo. Para todas estas actividades agás as audicións de aula (non sendo casos especiais que así o requiran), establecerase un plan de actuación que pode ser consultado no artigo 36º do título cuarto da sección do Proxecto Educativo do Centro anteriormente citado.

8.1 Actos institucionais

No curso académico 2003/2004 decidiuse iniciar a institucionalización dunha serie de concertos, de xeito que pasaran a formar parte da programación estable do centro. Seguindo esta liña de continuidade, as posibles participacións do Departamento de Percusión serían nos seguintes actos:

- Concerto de apertura do Curso Académico: Terá lugar ao inicio do curso.
- Concertos Benéficos: en colaboración con entidades benéficas, coa posibilidade de recadación de donativos. Así mesmo, intentarase celebrar fóra do centro, nalgún lugar que garanta a maior difusión posible.
- Ciclos de concertos, como por exemplo o Ciclo de Primavera onde cada ano se convida a solistas e agrupacións tanto externas como con participación dalgún membro do claustro.
- Acto de graduación: Alumnado que remata os estudos do 4º curso do grao elemental e o 6º curso do grao profesional.

Ademais das actividades que se realicen no seo do propio centro, intentarase celebrar concertos en salas ou espazos que permitan unha maior proxección da nosa tarefa profesional.

8.2 Cursos e clases maxistras

Os cursos e clases maxistras que se desexen organizar, unha vez aprobados no seo do departamento correspondente trasladaranse ao Consello Escolar onde se debaterán, e se son autorizados pasarán a ter a consideración de actividades extraescolares ou complementarias do centro.

No caso de que o Departamento teña algunha proposta, esta deberá ser tratada no mes de setembro e será incluída na Programación Xeral Anual. As propostas posteriores a esta data, poderán terse en conta, sempre que sexan autorizadas polo Consello Escolar.

No caso de haber orzamento para as actividades, será o Consello Escolar quen estableza os criterios de distribución do mesmo.

8.3 Audicións

Haberá alo menos dúas audicións no auditorio do centro ou espazo similar, ao longo do curso nas que o alumnado deberá participar como mostra do traballo realizado na clase, interpretando as obras que crearon, sexa en grupo ou como solista.

8.4 Outros

O centro colabora con entidades públicas e privadas participando en eventos organizados por estes, como son os “Premios Honoríficos David Russell”, ou os concertos pedagóxicos para colexios, entre outros, nos que os traballos desenvolvidos na materia poderánse ofertar como proposta.

8.5 Actividades complementarias

Poderánse proxectar documentais pedagóxicos sobre cine que traten parte dos contidos da materia.

8.6 Actividades extraescolares

Poderánse deseñar actividades que impliquen participación en saídas do centro para asistir a conferencias ou charlas sobre cine que traten parte dos contidos da materia.

9. Secuenciación por cursos

A continuación desenvólvese a programación didáctica da materia de Conciencia corporal e equilibrio tónico no sexto curso do grao profesional.

9.1 Curso: 6º de grao profesional

9.1.1 Obxectivos

- Coñecer e identificar os principais elementos visuais e formais cinematográficos.
- Diferenciar as categorías de plano según o encadre, angulación, duración, perspectiva e movemento.
- Coñecer as funcións dos planos según a súa angulación (plano picado, contrapicado e inclinado) e según o seu movemento (travellings, panorámicas, zooms e dolly zoom).
- Recoñecer nunha película os distintos tipos de banda sonora musical según a fonte sonora (diexética obxectiva/ subxectiva e extra-diexética, dentro e fóra de campo), sus combinacións e mutacións.
- Interpretar as funcións cinematográficas das cadencias harmónicas da banda sonora musical nunha plano ou escena cinematográfica.
- Relacionar elementos musicais concretos da banda sonora musical (melódicos, rítmicos, harmónicos e texturais) co guión, interpretación actoral e os elementos formais cinematográficos.
- Realizar esquemas formais donde se comparen os elementos visuais que componen unha secuencia ou escena cos elementos da banda sonora musical.
- Valorar e recoñecer os distintos usos do silencio musical e sonoro dentro dunha película.
- Identificar as características visuais e musicais presentes nas escenas que narren a interioridade dun personaxe, incluíndo o flashblack e flashforward subxectivos e os soños.
- Empregar o oído interno para recoñecer determinados procesos harmónicos, melódicos e rítmicos básicos dentro dun film.
- Analizar e valorar a calidade da banda sonora musical dentro do cine.

9.1.2 Contidos

Os contidos da materia se dividen en 12 apartados, distribuídos en dúas partes ben diferenciadas: a primeira (contidos 1 a 3) onde se explicarán os elementos visuais que compoñen unha película, e a segunda (contidos 4 a 12), na que se estudarán as relacións entre a banda sonora musical cos compoñentes visuais do film.

Elementos visuais e formais cinematográficos:

1. Constituíntes visuais dunha película

- O fotograma
- O corte e o fundido. Tipos. A cortinilla.
- O plano e o encadre. Plano subxectivo e plano obxectivo.
- A escena e a secuencia

2. Categorías de planos

• Según o encadre

- Gran plano xeral
- Plano xeral
- Plano de conxunto ou de grupo
- Plano enteiro
- Plano medio (medio curto, medio e americano)
- Primeiro plano
- Plano detalle

• Según a angulación

- Plano picado
- Plano cenital
- Plano contrapicado
- Plano Nadir
- Plano inclinado ou holandés
- Funcións dos planos de angulación

- **Según a duración**
 - O inserto e o plano subliminal. Tipos de inserto.
 - O plano-secuencia.
- **Según a perspectiva**
 - O plano / contraplano
 - O plano obxectivo / subxectivo
- **Planos especiais**
 - Pantalla múltiple
 - Plano a cámara lenta / rápida
 - Plano conxelado
 - Plano fragmentado
 - Plano con cambio de cor
 - Plano desenfocado
 - Plano de ollo de pez
 - Plano metafórico

3. Planos en movemento

- **A panorámica**
 - A panorámica (horizontal)
 - A panorámica circular
 - A panorámica vertical
 - A panorámica de inclinación
 - A panorámica de barrido
- **O travelling**
 - O travelling de acercamento
 - O travelling de afastamento
 - O travelling vertical
 - O travelling horizontal
 - O travelling subxectivo realista e non realista
- **O zoom**
 - Zoom de acercamento e afastamento
 - La dolly zoom (vertigo shot)
- **A traxectoria e os movementos desordenados**
- **Funcións dos movementos de cámara**
 - Introducción / Conclusión
 - Acompañamento dun personaxe
 - Descrición dun espazo material
 - Función metafórica
 - Función dramática
 - Función expresiva / énfase
 - Incursión á interioridade
 - Tensión mental

- Impresión de soidade, separación, impotencia ou morte
- **Outros aspectos dos movementos de cámara**
 - A velocidade do movemento
 - O movemento de cámara como motivo visual

Elementos musicais cinematográficos:

4. A banda sonora cinematográfica

- O poder da banda sonora no cine
- Constituíntes da banda sonora musical cinematográfica
 - Film score
 - Sound-track (literal o adaptación)
- A fidelidade / infidelidade sonora
- Clasificacións da música cinematográfica
- **Según a procedencia da fonte sonora**
 - Diexética (obxectiva)
 - Diexética subxectiva (interna)
 - Extradixética (ou non diexética)
 - Ambigüidade entre categorías
- **Según a relación da música ca linguaxe musical**
 - Converxente ou empática
 - Diverxente ou anempática
- **Según a posición da fonte sonora en relación co encadre**
 - Dentro de campo
 - Fóra de campo (en off)
- **Según o grao de sincronización da música ca imaxe**
 - Música de articulación sincrónica. Mickeymousing
 - Música de articulación asincrónica
- 4.5. Combinación de categorías
 - Diexética + Non diexética
 - Diexética + Diexética interna
 - Diexética interna + non diexética
- 4.6. Mutacións entre categorías
 - De diexética a non diexética
 - De non diexética a diexética
 - De diexética interna a non diexética
 - A alternancia diexética / non diexética na montaxe en paralelo
- O enmudecemento do son diexético

5. A cadencia tonal no cine

- A cadencia auténtica e a cadencia de picardía

- As semicadencias. A (semi) cadencia frixia
- A cadencia rota
 - O acorde de dominante da dominante na cadencia rota
- A cadencia plagal
- O acorde de sexta aumentada nas cadencias
- Os acordes do modo maior mixto nas cadencias
- Funcións cinematográficas das cadencias tonais
 - Función estrutural
 - Función de continuidade ou separación na montaxe
 - Función de discontinuidade ou sorpresa
 - Función de énfase
 - Función de anticipación
 - Función de articulación sincrónica

6. O silencio musical no cine

- **Definición**
- **Funcións do silencio musical no cine**
 - Silencio de subliñado expresivo / dramático
 - Subliñar un plano
 - Silencio de sincronización dramática
 - Silencio durante planos ou escenas de violencia
 - Silencio de incerteza / intriga / temor / medo
 - Silencio de abandono / soidade / aburrimiento
 - Silencio despois dun descubrimento inesperado
 - Silencio despois dunha morte / accidente / clímax
 - Silencio subxectivo
 - Silencio de interrupción
 - Silencio absoluto
 - Silencio ambiental
 - A mutación do silencio

7. A superposición visual e musical no cine

- A superposición de planos
- Funcións da superposición de planos
 - Expresión do mundo interior do individuo
 - Pérdida transitoria de conciencia
 - Representación do paranormal ou divino
 - Influencia do pop-art ou cómic
 - Énfase dunha idea ou estado de ánimo
 - Función metafórica ou comparativa
 - A sobreimpresión nos fundidos encadeados
- A superposición musical diverxente
 - A superposición diverxente diexética 1 + diexética 2
 - A superposición diverxente diexética + no diexética
 - Outras combinacións
- Funcións da superposición musical diverxente

- Función dramática
- Conflicto de emocións o ideas
- Alucinacións ou trastorno mental
- La doble superposición de planos e música

8. A imaxe mental no cine

- O “bocadillo”
- Os insertos subxectivos
- A sobreimpresión de imaxes
- Representación realista da imaxe mental
- El flashback subxectivo
 - Definición
 - Películas que comezan co desenlace
 - Características visuais e sonoras do flashback subxectivo
 - O flashback como motivo. A letter to three wives (J. L. Manckiewick, 1949)
 - El flashback ambiguo
 - A representación realista do flashback subxectivo
- O flashforward subxectivo

9. Os soños no cine

- Características visuais do soño
 - Ao inicio do soño
 - Durante o transcurso do soño
 - Ao finalizar o soño
- Características sonoras do soño
 - Ao inicio do soño
 - Durante o transcurso do soño
 - Ao finalizar o soño
- Características musicais do soño
 - Ao inicio do soño
 - Durante o transcurso do soño
 - Ao finalizar o soño
- Os soños ambiguos
- A representación realista do soño
- Os soños en A infancia de Iván (Andrei Tarkovsky, 1962)
- Os soños en Freud, pasión secreta (John Huston, 1962)
- Os soños en O verán de Kikujiro (Takeshi Kitano, 1999)

10. A harmonía no cine

- O cambio de modo e os estados de ánimo
- O cambio de tonalidade e os cambios de espazo
- As progresións harmónicas e o movemento
- O subliñado expresivo do acorde napolitano

11. A textura musical no cine

- A densidade na textura e no plano

- Función dos acordes en bloque
- O trémolo e o redobre
- . A nota pedal
- O ritmo sincrónico
 - Dentro do plano
 - Na montaxe

12. A melodía no cine

- O uso do leitmotiv
- O ascenso e descenso melódico
- A progresión melódica
- Intervalos disonantes
 - Segundas menores
 - O tritón
 - A segunda aumentada
 - A terceira disminuída
- As escalas modales no cine
 - Funcións cinematográficas da escala hexatonal
 - O uso étnico da escala pentatónica

13. Relacións entre a banda sonora musical e a estrutura de planos dunha secuencia: un modelo de análise.

- Símbolos analíticos
- Modelo de análise da cadea fílmica
- Exemplos de análise fílmico-musical

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.1.2.1 Criterios de avaliación

- **Coñecer e identificar os principais elementos visuais e formais cinematográficos.** Con este criterio de avaliación preténdese que o alumnado saiba recoñecer os compoñentes principais que estruturan unha película
- **Diferenciar as categorías de plano según o encadre, angulación, duración, perspectiva e movemento.**
- **Coñecer as funcións dos planos según a súa angulación (plano picado, contrapicado e inclinado) e según o seu movemento (*travellings*, panorámicas, *zooms* e *dolly zoom*).**
- **Recoñecer nunha película os distintos tipos de banda sonora musical según a fonte sonora (diexética obxectiva/ subxectiva e extra-diexética, dentro e fóra de campo), súas combinacións e mutacións.**
- **Interpretar as funcións cinematográficas das cadencias harmónicas da banda sonora musical nun plano ou escena cinematográfica.**
- **Relacionar elementos musicais concretos da banda sonora musical (melódicos, rítmicos, harmónicos e texturais) co guión, interpretación actoral e os elementos formais cinematográficos.**
- **Realizar esquemas formais donde se comparen os elementos visuais que componen unha secuencia ou escena cos elementos da banda sonora musical.** Con este criterio de avaliación comprobarase a capacidade de síntese e análise comparativo entre os elementos visuais do cine e os elementos musicais.
- **Valorar e recoñecer os distintos usos do silencio musical e sonoro dentro dunha película.** Con este criterio de avaliación comprobarase

a capacidade para valorar a función específica do silencio dentro dunha secuencia.

- **Identificar as características visuais e musicais presentes nas escenas que narren a interioridade dun personaxe, incluíndo o *flashback* e *flashforward* subxectivos e os soños.**
- **Empregar o oído interno para recoñecer determinados procesos armónicos, melódicos e rítmicos básicos dentro dun film.** Este criterio pretende avaliar o grao de asimilación e posta en práctica da análise auditiva traballada na materia Harmonía e 5º de Análise.
- **Analizar e valorar a calidade da banda sonora musical dentro do cine.**

9.1.2.2 Mínimos esixibles

- Asistencia a clase con regularidade e participación activa en cada unha das sesións.
- Exercicios propostos realizados en tempo e forma.
- Realización de unha análise de unha secuencia fílmica de entre 5 e 10 minutos de duración, según o modelo proporcionado.

9.1.2.3 Procedementos e ferramentas de avaliación.

O procedemento de avaliación será a avaliación continua na que todas as actividades de clase serán tidas en conta á hora de avaliar. A asistencia a clase e participación activa na mesma, a elaboración dos traballos propostos, e a realización dunha análise escrita según un modelo proporcionado serán as variables que entrarán a formar parte do proceso de avaliación continua.

A ferramenta básica para levar a cabo a tarefa de avaliar será o caderno do profesor no que se farán apuntamentos sobre os temas expostos anteriormente, así como a realización da análise escrita dunha secuencia ou escena dun film.

9.1.2.4 Criterios de cualificación

- Asistencia a clase con regularidade e participación activa en cada unha das sesións 40%
- Realización de exercicios propostos 30%
- Realización e exposición na aula de unha análise de unha secuencia fílmica de entre 5 e 10 minutos de duración, según o modelo proporcionado. En ela figurarán os planos que a integran, o seu tipo, duración e función, así como os distintos elementos da banda sonora musical. Por último se relacionarán os componentes da cadea fílmica cos da cadea musical, comentando as distintas funcións da música dentro da secuencia. A realización de este traballo suporá un 30% da nota.

9.1.3 Medidas de recuperación

9.1.3.1 Procedementos de recuperación ordinarios

Proba ordinaria

Exame dunha escena ou secuencia fílmica ou varios fragmentos, no se que analizarán algúns dos seguintes contidos da programación da materia

- a. Tipoloxía de planos e funcionalidade
- b. Elementos da banda sonora musical e funcionalidade
- c. Interrelación entre planos e elementos da banda sonora musical

9.1.3.2 Probas extraordinarias

Exame dunha escena ou secuencia fílmica ou varios fragmentos, no se que analizarán algúns dos seguintes contidos da programación da materia

- a. Tipoloxía de planos e funcionalidade
- b. Elementos da banda sonora musical e funcionalidade
- c. Interrelación entre planos e elementos da banda sonora musical

9.1.4 Recursos didácticos

Bibliografía orientativa

[En castelán]

- Bazin, André. *¿Qué es el cine?*. Madrid: Ediciones Rialp, 2015.
- Bordwell, David / Thompson, Kristin. *El arte cinematográfico*. Barcelona: Editorial Paidós, 1995.
- Chion, Michel. *La música en el cine*. Barcelona: Editorial Paidós, 2017.
- Colón Perales, Carlos / Infante del Rosal, Fernando / Lombardo Ortega, Manuel. *Historia y Teoría de la Música en el Cine*. Sevilla: Ediciones Alfar, 1997.
- Cousins, Mark. *Historia del cine*. Barcelona: Blume, 2017.
- Cuéllar Alejandro, Carlos A. *Nuevo Vocabulario básico del Audiovisual*. Valencia: Ediciones de la Filmoteca, 2011.
- De Santiago, Pablo / Orte, Jesús. *El cine en 7 películas: guía básica del lenguaje cinematográfico*. Madrid: Cie Inversiones Editoriales Dossat 2000, 2002.

- Del Álamo, Lamberto. *El cine y su música: secretos y claves*. Madrid: Ediciones Rialp, 2020.
- Fraile Prieto, Teresa. *Funciones de la Música en el Cine*. Salamaca: Creative Commons, 2004.
- Gardies, René. *Comprender el cine y las imágenes*. Buenos Aires: La marca editora, 2004.
- González, Juan Francisco. Madrid: Ediciones Rialp, 2004.
- Gubern, Román. *Historia del cine*. Barcelona: Editorial Anagrama, 2016.
- Kemp, Philip. *Cine: toda la historia*. Barcelona: Blume, 2013.
- Labarrère, André Z. *Akal-Atlas del Cine*. Madrid: Ediciones Akal, 2009.
- Lack, Russell. *La música en el cine*. Madrid: Ediciones Cátedra, 1999.
- Lausen, Sergio. *La armonía en las bandas sonoras del cine español de los 90*. Editorial Letra de palo, 2018.
- Lumet, Sidney. *Así se hacen las películas*. Madrid: Ediciones Rialp, 2017.
- Magny, Joël. *Vocabularios del cine: palabras para leer / hacer / amar el cine*. Barcelona: Paidós.
- Marzábal, Íñigo / Arocena, Carmen. *Películas para la educación: aprender viendo cine, aprender a ver cine*. Madrid: Ediciones Cátedra, 2017.
- Martin, Marcel. *El lenguaje del cine*. Barcelona: Editorial Gedisa, 2008.
- Murat, Pierre / Grisolia, Michel. *El libro juego del cine: un desafío sobre los detalles más curiosos del cine*. Barcelona: Ediciones Robinbook, 2006.
- Nieto, José. *Música para la imagen: la influencia secreta*. Madrid: Iberautor Promociones Culturales, 2003.
- Rubio Alcover, Agustín. *El don de la imagen: un concepto de cine contemporáneo (Vol. I: Esperantistas)*. Santander: Shangrila ediciones, 2010.
- Sánchez Noriega, José Luis. *Historia del Cine: Teoría y Géneros Cinematográficos, Fotografía y Televisión*. Madrid: Alianza Editorial, 2015.
- Siety, Emmanuel. *El plano: en el origen del cine*. Barcelona: Paidós.

- Xalabarder, Conrado. *El guión musical en el cine*. Barcelona: Mundo BSO, 2013.
- Zunzunegui, Santos. *La mirada cercana: microanálisis fílmico*. Santander: Shangrila ediciones, 2016.

[En inglés]

- Hill, Andy. *Scoring the Screen: the secret language of film music*. Montclair: Hal Leonard Books, 2017.
- Karlin, Fred / Wright, Rayburn. *On the Track: a guide to contemporary film scoring*. New York: Routledge, 2004.
- Kassabian, Anahid. *Hearing Film: Tracking Identifications in Contemporary Hollywood Film Music*. Routledge, 2001.
- Lehman, Frank. *Hollywood Harmony: musical wonder and the sound of cinema*. New York: Oxford University Press, 2018.
- Schifrin, Lalo. *Music composition for Film and Television*. Boston: Berklee Press, 2011.

9.1.5 Recursos materiais

- Un proyector de video
- Unha pantalla para proxección
- Un equipo de son stereo
- Un ordenador.

10. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

Seguindo as instrucións que se recollen no artigo 2º da orde do 8 de Febreiro de 2008 pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música na Comunidade Autónoma de Galicia, e que indican que “[...]a avaliación terá un carácter formativo e orientador do proceso educativo e proporcionará unha información constante que permita mellorar tanto os procesos coma os resultados da intervención educativa[...]”, este departamento leva a cabo unha tripla avaliación: do proceso de aprendizaxe (que se desenvolveu no apartado correspondente de cada curso), da programación didáctica e da nosa labor docente.

O seguimento e avaliación das programacións será rexistrado por cada docente e tratado nas reunións periódicas do departamento, quedando constancia na acta daquelas desviacións e modificacións acordadas. Estas ideas e propostas de mellora serán incluídas na memoria final do departamento, xa que servirán de base para a elaboración da programación didáctica do vindeiro curso.

Por outra banda, a misión da Comisión de Coordinación Pedagóxica será a de garantir que as programacións didácticas dos distintos departamentos presenten coherencia secuencial entre todas elas, e indicar, se é o caso, as modificacións pertinentes que deberán ser realizadas polos departamentos.

Dende a materia de Técnicas de composición aplicadas a didáctica, para avaliar a nosa programación didáctica teremos en conta os seguintes aspectos:

- **Obxectivos:** Adecuación ás necesidades específicas do alumnado e do Proxecto Educativo do Centro
- **Contidos:** Validez na súa elección con respecto aos obxectivos plantexados e adecuación ao nivel do alumnado
- **Actividades:** Atención á diversidade das capacidades e adecuación aos intereses do alumnado e aos seus ritmos de aprendizaxe
- **Criterios metodolóxicos:** A adecuación e coherencia dos mesmos
- **Os medios e recursos:** Avaliación dos criterios para a elección dos medios e recursos didácticos e a súa adecuación aos obxectivos propostos.
- **A avaliación:** Comprobarase a idoneidade e a adecuación entre criterios de avaliación, técnicas e procedementos, así como entre os criterios de avaliación, contidos e obxectivos
- **Alumnado:** A relación co alumnado, ademais do clima de convivencia e traballo.

11. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

Do mesmo xeito que se indica no punto anterior, a avaliación do labor docente supón un dos tres elementos a avaliar dentro do noso sistema educativo xunto co proceso de aprendizaxe e a programación didáctica.

Será misión do profesorado realizar a análise dos datos que obteña trala avaliación do alumnado e da programación didáctica para realizar as diferentes adaptacións ou adecuacións das estratexias metodolóxicas co fin de mellorar os resultados acadados.

Para levar a cabo este proceso contarase tamén coa análise das enquisas de satisfacción do alumnado como vía alternativa ás clases para obter datos directos relativos á súa función.

Nas reunións do departamento trataranse todos estes puntos ademais dos que o profesorado considere relevantes, sen descoidar aspectos como os recursos materiais e persoais dos que dispón o propio departamento para ofrecer unha ensinanza de calidade, trasladando á Comisión de Coordinación Pedagóxica todo aquilo que se estime oportuno.

12. ANEXOS
